

Verzwegen bommenregen

Op 22 februari 1944 bombardeerden Amerikaanse vliegtuigen het centrum van Nijmegen. Daarbij vielen bijna negenhonderd doden. Toch is dit bij maar weinig mensen bekend. **De middag van '44** reconstrueert deze dag.

TEKST: BRAM DE GRAAF, FOTO: WILLEM JAN DE BRUIN/EO, ANP

Dinsdag 22 februari 1944 was een hele koude, zonnige dag, weet Ria Roosendaal-Martens (87, foto) nog. Terwijl ze in de klas zat, klonk rond kwart over 12 het luchtalarm. De non die hen les gaf sommeerde de meisjes onder hun tafels te kruipen, want niet iedereen paste in de schuilkelder van de Montessorischool bij het klooster in de Lange Burchtstraat in het centrum van Nijmegen. Na een uurtje werd het alarm opgeheven; de geallieerde bommenwerpers waren, zoals altijd, doorgevlogen richting Hitler-Duitsland. In de uitgestelde middagpauze ging Ria naar huis om te eten. Haar vader had een slagerij op de Grote Markt. "Moeder stond me voor de deur ongerust op te wachten: 'Schiet op, je moet zo weer naar school!'" Ze vroeg haar ook: "Heb je Henny gezien, waar blijft hij nou?" Ria's vier jaar oudere broer stond met zes vriendjes op de Waaldijk. Ze zagen uit de richting van de Ooijpolder een zwerm vliegtuigen opdoemen. Nieuwsgierig bleven ze kijken naar wat er ging gebeuren. Dit jaar is het precies tachtig jaar

geleden dat Nijmegen werd gebombardeerd. Niet door de vijand, maar door Amerikanen. Omdat ze hun missie naar de Duitse industriestad Gotha vanwege slecht weer moesten afbreken, wierpen twaalf B-24-bommenwerpers hun lading brisant- en splinterbommen op station Nijmegen, een strategisch knooppunt voor de Duitse bevoorrading. Door gebrek aan ervaring bij de bemanning kwamen de meeste bommen op het stadscentrum terecht. Er vielen 880 doden, meer dan bij het beruchte Duitse bombardement op Rotterdam op 14 mei 1940.

Extra pijnlijk

Over deze gebeurtenis maakte regisseur Jos de Jager *De middag van '44*. Het verhaal van het Nijmeegse bombardement was nieuw voor hem. "Veel mensen in mijn omgeving kenden het evenmin. Ik vroeg me af: waarom niet? In gesprekken die ik in Nijmegen voerde, merkte ik frustratie over dat deze gebeurtenis onderbelicht is gebleven. Pas in 1984 was de eerste kleinschalige herdenking. Dit bombardement is extra pijnlijk

omdat het niet is uitgevoerd door de vijand, maar door de geallieerden." In het programma laat hij zeven ooggetuigen van het drama aan het woord, die op 22 februari 1944 allemaal tussen de vijf en veertien jaar waren. Presentator Kefah Allush vertelt het overkoepelende verhaal. De Jager: "Opvallend was dat de meesten er altijd over hadden gezwegen. Een enkeling had het voor

zichzelf opgeschreven of wel eens aan de kinderen verteld. Maar nu, door de oorlogen in Oekraïne en Gaza, beleven ze het allemaal opnieuw.”

Oranje vuurbal

Dat geldt ook voor Ria, die tegenwoordig in Gennep woont. In hun woonkeuken op de eerste verdieping zag ze die februarimiddag door het keukenraam opeens een enorme oranje vuurbal en hoorde ze explosies. De toren van de Stevenskerk was geraakt. De aarde schudde, het lawaai was oorverdovend en ze rende naar de slagerij beneden. Die lag vol met gewonden, en er werden steeds meer mensen binnengebracht. “Het was er donker en stoffig. Overal klonk gekerm en gehuil.” Haar ouders waren in paniek, want Henny was nog spoorloos. Zodra het bombardement was afgelopen, gingen

ze naar hem op zoek, terwijl Ria met een oom achterbleef. “Die avond vond mijn moeder hem in het Wilhelminaziekenhuis.”

Henny had geluk gehad; al zijn vriendjes waren omgekomen. “Zelf heeft hij er alleen een lamme voet aan overgehouden. Hij heeft nooit meer gevoetbald.” Zijn benen zaten vol kleine, zware bomscherven. “Soms kwam er nog eentje uit. Die bewaarden we in een jampotje. We speelden ermee. Nu neem ik ze mee naar scholen waar ik over die middag vertel. Het maakt veel indruk op kinderen.”

Acht nonnen

Het heeft lang geduurd voordat Ria over het bombardement kon praten. “Niemand sprak erover. Alle burens waren getroffen. Mijn school was helemaal verwoest; 28 leerlingen en

acht nonnen kwamen daar om. Ze zijn in drie kisten begraven, zo weinig was er van ze over. Daarna gingen we verder met ons leven.”

De oorlog was voor Nijmegen nog niet voorbij. In september 1944 werd tijdens operatie Market Garden hard om de stad gevochten vanwege de Waalbrug. In de winter erna lag Nijmegen in de frontlinie en werd het voortdurend door de Duitsers beschoten. “We hebben twee granaten op het dak gehad. Vanwege de slagerij mochten we niet evacueren: die was belangrijk voor de voedselvoorziening.”

Ondanks al het oorlogsgeweld dat ze als kind heeft meegemaakt, heeft Ria nooit nachtmerries gehad. Totdat de oorlog in Oekraïne uitbrak. “Ik zag die kinderen daar, tussen dat puin en onder het stof. Dat zorgde voor een paar vreselijke nachten. Ik voelde weer die angst, proefde dat stof in mijn mond. Toen dacht ik: arme kinderen. Ook zij houden daar hun leven lang last van.”

[DE MIDDAG VAN '44 | DONDERDAG | NPO 2 | EO | 22.20]

‘Door de beelden uit Oekraïne voelde ik weer die angst, proefde dat stof in mijn mond’